

Створення, охорона, захист і комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності:
матеріали VII Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю,
присвяченої Міжнародному дню інтелектуальної власності.
(м. Київ, 26 квітня 2024 р.): ел. збірник. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2024

УДК 347.77:330

РЕЗУЛЬТАТИ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ ЯК ВАЖЛИВІ СКЛАДОВІ СУЧАСНИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ

Н.П. Корогод

к.пед.н., професор кафедри інтелектуальної власності та
управління проектами

Українського державного університету науки і технологій (м. Дніпро)
ORCID 0000-0002-0242-5497

RESULTS OF INNOVATION ACTIVITY AND INTELLECTUAL PROPERTY AS IMPORTANT COMPONENTS OF MODERN EDUCATIONAL TECHNOLOGIES

N. P. Korogod

Ph.D., professor of the department of intellectual property and project management of
The Ukrainian State University of Science and Technologies (Dnipro)
ORCID 0000-0002-0242-5497

Анотація: розглянуто особливості освітніх технологій та їх важливої складової – інтелектуальної власності та інших результатів інноваційної діяльності. В ході розробки і реалізації освітніх технологій і проектів формуються необхідні компетенції, поширюються знання, розробляються нові методики, створюються об'єкти права інтелектуальної власності – зазвичай, об'єкти авторського права (підручники, навчальні посібники, монографії, наукові статті, комп'ютерні програми та інші об'єкти). Визначено, що одним із основних питань, від якого залежить ефективність освітньої діяльності у ринкових умовах, є підвищення рівня їх конкурентоспроможності за рахунок вдосконалення інноваційної сфери, управління інтелектуальною власністю та трансферу освітніх технологій.

Ключові слова: освітні технології, якість освіти, інтелектуальна власність, інноваційна діяльність, методи, наука, освітній проект, трансфер технологій, розвиток.

Annotation: The features of educational technologies and their important component – intellectual property and other results of innovation activity – are considered. In the course of the development and implementation of educational technologies and projects, the necessary competencies are formed, knowledge is disseminated, new methods are developed, objects of intellectual property rights are created – usually, objects of copyright (textbooks, manuals, monographs, scientific articles, computer programs and other objects). It is determined that one of the main issues, on which the efficiency of educational activities in market conditions depends, is to increase the level of their competitiveness in due to the improvement of the innovation sphere, intellectual property management and transfer of educational technologies.

Створення, охорона, захист і комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності:
матеріали VII Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю,
присвяченої Міжнародному дню інтелектуальної власності.
(м. Київ, 26 квітня 2024 р.): ел. збірник. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2024

Keywords: *educational technologies, quality of education, intellectual property, innovation, methods, science, educational project, technology transfer, development.*

В умовах обмежених ресурсів одним з інструментів управління розвитком системи освіти відповідно до вимог інноваційної економіки є підвищення ефективності та результативності діяльності через впровадження нових освітніх технологій. Завдяки освітнім технологіям заклади освіти забезпечують навчання, виховання та професійну підготовку осіб відповідно до їх покликання, інтересів, здібностей та нормативних вимог у галузі освіти, а також проводять активну наукову діяльність. Результатами такої діяльності можуть бути об'єкти інтелектуальної власності – об'єкти промислової власності (винаходи, корисні моделі, промислові зразки) та об'єкти авторського права (підручники, навчальні посібники, монографії, наукові статті, комп'ютерні програми та інші об'єкти). Тому й не дивно, що одним із основних питань, від якого залежить ефективність освітньої діяльності у ринкових умовах, є підвищення рівня їх конкурентоспроможності за рахунок вдосконалення сфери інтелектуальної власності. Актуальність цього визначається тією роллю, яку відіграє інтелектуальна діяльність в сфері освіти в сучасному світі, яка є основоположним фактором розвитку освіти, формування нової якості людського капіталу. Це проявляється і в тому, що в ході реалізації освітніх технологій і проєктів формуються необхідні компетенції, поширюються знання, розробляються нові методики. Освітні інноваційні технології управління якістю освіти є пріоритетними в сучасних умовах фінансування за результатами в українській освіті.

Основу сучасних освітніх трансформацій становить інноваційна діяльність, сутність якої полягає в оновленні педагогічного процесу, внесенні новоутворень у традиційну систему підготовки підростаючого покоління країни. Отже, освіта повинна задовольняти, з одного боку, потреби особистості в одержанні знань, умінь та навичок, а з іншого – суспільства у підготовці кваліфікованих кадрів. До змісту професійної діяльності педагога професійного

навчання входять: організаційно-управлінська, викладацька, соціально-педагогічна, виховна, культурно-просвітницька, корекційно-розвиваюча та науково-методична діяльність. Тому, відповідно, такого ж спрямування можуть бути освітні технології, зокрема, концепції освіти, освітні закони, освітні системи. Сучасна вища освіта спирається на ряд основних принципів, серед них принципи професійності; фундаментальності; інтегрованості; інноваційності; інтелектуальності та ін. Варто також запроваджувати практико-орієнтовані методи роботи з урахуванням рівня готовності майбутніх фахівців до їхнього опанування, застосовувати інноваційні технології та раціонально поєднувати їх із традиційними, забезпечуючи в такий спосіб набуття, поряд із ґрунтовними фундаментальними знаннями, професійно важливих якостей майбутніх спеціалістів-підприємців [1].

Найповніше реалізувати ці вимоги можливо при комбінуванні традиційних, інформаційних і новітніх соціально-психологічних методів, «народжених» у царині бізнес-освіти, а саме: тренінгів, коучингів, кейсів, проєктів, креативних методів (мозкова атака, мозковий штурм, пошук ідей, банк ідей, метод фокальних об'єктів, сенектика тощо). З-поміж новітніх технологій (інтерактивних, продуктивних, комп'ютерно-орієнтованих) організації навчально-пізнавальної діяльності студентів, досить результативною для позааудиторної роботи з розвитку підприємницької компетентності є дистанційні технології і побудовані на їх базі такі види дистанційних занять: лекція, консультація, семінар, дискусія, практичне заняття, лабораторне заняття. У змісті методики можуть бути використані: дистанційні курси підприємництва, мультимедійні презентації, заняття з використанням Інтернет-ресурсів (електронні бібліотеки, відеотеки, Skype-зв'язок, електронна пошта), електронні навчальні й довідкові видання для майбутніх підприємців, мультимедійні методичні рекомендації, теле-конференції та телекомунікації зі сферою підприємництва й бізнесу [1].

Поняття «технологія» визначається у законі України «Про державне

регулювання діяльності у сфері трансферу технологій», відповідно до якого технологія розглядається як результат інтелектуальної діяльності, сукупність систематизованих наукових знань, технічних, організаційних та інших рішень про перелік, строк, порядок та послідовність виконання операцій, процесу виробництва та/або реалізації і зберігання продукції, надання послуг [2]. На наш погляд заслуговує на увагу й таке визначення технології: «Складний результат інтелектуальної діяльності, що включає в себе сукупність систематизованих науково-технічних знань (або науково-технічних результатів), виражених у формі ОПВ чи інших не охоронюваних законом результатів інтелектуальної діяльності, які застосовуються при організації й функціонуванні конкретного виробничого процесу, виконанні робіт чи наданні послуг, під час збуту або споживанні. Таким чином, технологія – це певний інтегрований результат, який вміщує в собі інші результати, завдяки чому їх поєднання дозволяє вирішувати завдання, які не можуть бути вирішені окремим, самостійним використанням об'єктів, що входять до складу технології [3]. В свою чергу, категорія інтелектуальної власності розглядається як права на результати розумової діяльності людини у науковій, художній, виробничій та інших галузях, які є об'єктами цивільних правовідносин у частині права кожного громадянина володіти, користуватись і розпоряджатись результатами своєї інтелектуальної творчої діяльності. Також поняття «технологія» використовується у нерозривній єдності з поняттям «інновації». Так, відповідно до положень статті 1 Закону України «Про інноваційну діяльність»: «...інновації - новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери» [4].

Водночас, слід враховувати особливості освітніх технологій. На наш погляд, в сучасних умовах існує взаємопов'язаність понять «освітня

технологія», «освітній проект», які в свою чергу нерозривно пов'язані з поняттям «педагогічне проектування». Останнє направлено на створення нового способу вирішення проблеми, який в педагогічній сфері має статус інновації. Під педагогічним проектуванням розуміється цілеспрямована діяльність педагогів по створенню проекту, який представляє собою інноваційну модель педагогічної системи, орієнтовану на масове використання [5]. Щоб отримати найкращі результати в розробці і впровадження освітніх технологій, необхідна ефективна система управління ними, організаційна структура управління ними, матеріальні, кадрові, інтелектуальні ресурси. Інтелектуальний ресурс має на увазі під собою рівень знань, інтелектуальних здібностей та вміння людей організувати заходи. Основою освітньої технології є освітня ініціатива, задум для спільної діяльності суб'єкта та об'єкта освітнього процесу. Сама по собі технологія без її реалізації або впровадження не має жодної цінності. Наразі постає актуальне питання щодо пошуку ефективних шляхів її реалізації або впровадження. При цьому шляхи такої реалізації або впровадження напряму залежать від суб'єктів, які створюють технології [6].

Для успішного просування освітніх технологій необхідні, щонайменше, три складові: аналіз ринку освітніх послуг, розробка плану маркетингу освітнього закладу і його реалізація. В таблиці 1 представлено визначення базових понять щодо управління освітніми технологіями

Таблиця 1 - Базові поняття щодо управління освітніми технологіями

Термін	Визначення
Освітня технологія	показує загальну стратегію розвитку освіти, єдиного освітнього простору. Її призначення в розв'язанні стратегічних завдань для системи освіти (прогнозування розвитку освіти, проектування і планування цілей, результатів, основних етапів, способів, організаційних форм освітнього процесу) [1]
Модель освіти	реалізація певного наукового підходу, як особливий спосіб організації освітнього простору, взаємодії різних освітніх організацій і побудови системи освіти [7]

Освітній проєкт	це комплекс впорядкованих дій та операцій, які мають тимчасовий характер та в межах виділених ресурсів направлені на створення унікального продукту у вигляді сформованих знань, умінь та навичок користувача проєкту; це форма організації занять, яка передбачає комплексний характер діяльності всіх його учасників з отримання освітньої продукції за певний проміжок часу - від одного уроку до декількох місяців або років[8]
-----------------	--

Водночас, реальне управління освітніми технологіями потребує систематизації цілей, завдань і методів зазначеного процесу з метою ефективного представлення освітніх технологій на ринку освітніх послуг. Доцільно постійно проводити вивчення наявних пропозицій, так як володіння інформацією допомагає виробляти правильну стратегію розвитку і стимулює до підвищення якості пропонованих освітніх послуг. Зазвичай, основним джерелом інформації служать Інтернет-сайти установ та реклама освітніх послуг будь-якого виду (газета, журнал, ЗМІ, радіо, телебачення тощо). В даний час ринок освітніх послуг впритул підійшов до ситуації, коли:

- сформувався диференційований попит на освітні послуги;
- склалася розвинена структура ринку освітніх послуг;
- обсяг пропозиції став перевершувати платоспроможний попит;
- установам освіти доводиться розширювати перелік пропонованих на ринку освітніх послуг з метою «виживання».

Отже, аналіз ринку освітніх послуг дає можливість використовувати нові ринкові перспективи, відшукувати нові напрямки для створення і розвитку освітніх технологій. У ході маркетингових досліджень можуть використовуватись ряд стратегій, наприклад:

- стратегія сегментування, яка дозволить з'ясувати, скільки сегментів ринку необхідно охопити при реалізації **освітніх технологій**;
- стратегія розвитку та просування послуг, яка передбачає вирішення завдань зростання за рахунок надання нових послуг, які будуть реалізовуватися

Створення, охорона, захист і комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності:
матеріали VII Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю,
присвяченої Міжнародному дню інтелектуальної власності.
(м. Київ, 26 квітня 2024 р.): ел. збірник. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2024

на вже освоєному ринку;

- стратегія інновацій.

Висновки. У наш час освітньому процесу приділяється багато часу, так як однією з важливих характеристик рівня розвитку національної економіки є якість освітнього інтелектуального потенціалу країни. Для його підтримки на ринку освітніх послуг з'являються нові учасники з пропозицією сучасних освітніх технологій, програм і проєктів. Водночас, в Україні особливої уваги потребують процеси реформування системи освіти, зокрема, з питань інноваційної діяльності, використання інтелектуальної власності у складі освітніх технологій, трансферу освітніх технологій і створення умов, за яких інтелектуальний потенціал держави буде скеровано на досягнення відчутного сталого поступу в інноваційному розвитку.

Література

1. Управління якістю освіти: досвід та інновації: колективна монографія/ за заг. редакцією Л.Л. Сушенцевої, Л.М. Петренко, Н.В. Житник.- Павлоград: ІМА- прес, 2018.-276 с.

2. Закон України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій» від 14.09.2006 р. 143-V.

3. Адамюк Д.І. Поняття технології: встановлення змісту та співвідношення з іншими суміжними поняттями. Право та інноваційне суспільство, № 1 (4), 2015. С. 34-41.

4. Закон України «Про інноваційну діяльність». N 40-IV від 04.07.2002 р. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15>.

5. ШЕВЧЕНКО, Інга. Педагогічне проектування та його складові. *Наукові записки [Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка]. Серія: Педагогічні науки*, 2010, 91: 256-260.

Створення, охорона, захист і комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності:
матеріали VII Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю,
присвяченої Міжнародному дню інтелектуальної власності.
(м. Київ, 26 квітня 2024 р.): ел. збірник. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2024

6. Інтелектуальна власність в інноваційній економіці України/ [Г. О. Андрощук, О. В. Дем'яненко, І. Б. Жилияєв та ін.]/ упоряд. С. В. Таран. - К: Парламентське вид-во, 2008. - 448 с.

7. Биков, В.Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти / В.Ю. Биков // Монографія. – К.: Атака, 2009. – 684 с.

8. Карпюк, О.А. Аналіз та оцінка рівня освітніх послуг в Україні // Вісник ЖДТУ. – 2012. – № 3. – С. 74–79.